

Hærvejen, en kro og en snaps!

Af ingeniør Arne Rosenkvist, Daugaard
arne.rosenkvist@mail.tele.dk

Hærvejen er altid god for en fortælling til "Vejhistorisk hjørne". Så hvorfor ikke stoppe op ved broen over Gejlå nær ved den nuværende grænse til Tyskland. Her krydser Hærvejen, eller Oksevejen som den mest betegnes ved her på egnen, Gejlå.

Hærvejen følger som bekendt vandskellet op igennem Jylland til Viborg, nogle steder, som her ved Bommerlunder, ligger vandskellet så langt mod øst, at vejføringen vil siksakke slemt, hvis man helt skal undgå krydsninger over vandløb. Gejlå har sit udspring øst for den gamle hovedvej 10 og løber parallel med grænsen på sin vej til Vesterhavet. Det er Hærvejens sidste vandløb, inden den via Bov og Padborg krydser over grænsen fra 1920.

Kroerne var jo fordelt langs med hovedfærdsårene med max 4 mil (ca. 30 km) imellem. Her ved Bommerlunder og Gejlåen lå der indtil 1880 den navnkundige Bommerlunder Kro, der mest var kendt for sin snaps.

Lad os begynde forfra

Peter Schwennesen, en skipper fra Åbenrå, går i land og gifter sig med enken på den nylig opførte Bommerlunder kro. Kroen får nu først sin berømmelse efter 1759: her banker en syg og rejsetræt fransk rytterofficer på kroens dør.

Den franske officer bliver velbeværtet af krofolkene under et længere sygeleje. Men da han skal rejse, kan han ikke betale for sin forplejning og tilbyder så som betaling en opskrift på brændevin.

Kroejer Schwennesen var nok ikke helt klar over, hvor en god en handel han her havde gjort, men fornemmede nok mulighederne. For i 1760 søgte og fik han Kongelig Privilegie til brændevinsproduktion.

Jeg har ladet mig fortælle, at Bommerlunderen var brygget på roer i modsætning til Aalborgsnapsen, der blev lavet på kartofler. Men det er kendt, at Bommerlundersnapsen ikke er så skarp som Den Røde Aalborg.

Efter mange år med brændevinsbræn-

deri og krodrift dør Schwennesen i 1805, og sønnen tager over. Men han dør to år senere, og enken gifter sig nu med Hans Benzer Møller, en driftig mand der fortsætter snapseproduktionen.

Den røde Hane galer

I 1836 brænder såvel kro som brændevinsbrænderiet. Møller genopfører det nu med tegtag, men tiden er ved at løbe fra Hærvejen; den ny hovedvej, Kongevejen, som den også kaldes, den senere hovedvej 10, trækker trafikken væk fra Hærvejen, og i 1836 flyttes brænderiet til Herregården Søgård ved den nye vej. Kroen ved Bommerlund holder ud til 1880, og bliver brækket helt ned omkring 1900.

På Søgård bliver Bommerlundersnapsen produceret, til Søgård også brænder i 1863. Produktionen flyttes nu til den stadig danske by Flensborg. Det får den fatale betydning for snapsen, at den ikke fulgte med Sønderjylland hjem i 1920.

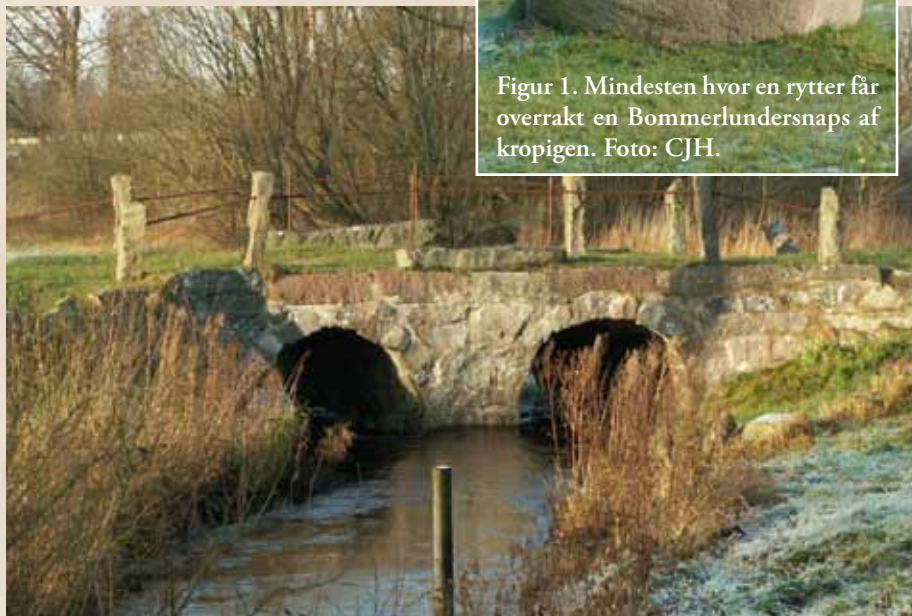
På 200 året for snapsen i 1960 blev der rejst en mindesten ved Hærvejen til minde om Bommerlundersnapsen. Det er ikke mange af de gyldne dråber, der har fået et sådant minde.

I årene op til Danmarks indtræden i fællesmarkedet var der toldbeskyttelse af den danske snaps. Dvs. at der blev betalt en afgift på al importeret spiritus, herunder også den kernedanske Bommerlundersnaps.

Forfatteren lægger ikke skjul på, at han i 1972 stemte for Fællesmarkedet og dermed sikrede sig, at man igen kunne købe Bommerlundersnaps uden ekstra afgift. Men som min gamle ven og EF modstander, overlægen fra Kolding sagde: Det er sandelig første gang, jeg hører en positiv begrundelse for at gå ind i Fællesmarkedet!

Figur 1. Mindesten hvor en rytter får overrakt en Bommerlundersnaps af kropigen. Foto: CJH.

Figur 2. Broen over Gejlå. Broen er med sine 2 tøndehvælvsbuer af sten en af de mest markante broer på Hærvejen (Oksevejen). Den er bygget af Thomas Friis fra Flensborg, som det ses på to sten indmuret i broen. Indvielsen af broen fandt sted 21. august 1818. Foto: CJH.